

Asia: VN/25768/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnokseen liikennepalvelun ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (taksit)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, jolla takseja koskevaa lainsäädäntöä muutettaisiin. Suomen Yrittäjät toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Suomen Yrittäjien ehdotus muutосkokonaisuudesta

Suomen Yrittäjät ehdottaa taksien tunnistamiseen, valvontaan ja hinnoitteluun seuraavaa kokonaisuutta, joka mahdollistaisi erilaiset liiketoimintamallit, osa-aikaisen yrittäjyyden sekä kohtuulliset alalle tulo -vaatimukset ilman mittavaa hallinnollista taakkaa tai kustannuksia:

- Koulutukseen ja hyvämaineisuuteen liittyvä sääntely esitysluonnoksen mukaisesti, taksitoimijoiden osaamisvaade on perusteltu.
- Taksiliikenneluvan haltijan on huolehdittava siitä, että ajoneuvo on rekisteröity liikenneasioiden rekisteriin ja sen käyttötarkoitukseksi on ilmoitettu luvanvarainen käyttö, kuten nykyisinkin.
- Jokainen taksikäytössä olevan ajoneuvon rekisteritunnus tulee yhdistää taksiliikennelupaan. Ajoneuvon ei tarvitse olla taksiluvan haltijan yksinomaisessa käytössä. Taksiliikennelupaan tulee voida yhdistää useampi ajoneuvo ja yhteen ajoneuvoon useampi taksiliikennelupa. Ajoneuvossa tulee aina olla ammattivakuutukset, vaikka niillä ajettaisiin muitakin ajaja. Ajopäiväkirjalla osoitetaan tarvittaessa eri yrityksiin tai omaan käyttöön kohdistuvat ajot.
- Taksivalaisin on riittävä asiakkaille taksin tunnistamiseen. Taksivalaisimen käyttö ilman taksiliikennelupaa tulee sanktioida.
- Erillisiä taksikilpiä ei oteta käyttöön, sillä se lisäisi hallinnollista taakkaa ja kustannuksia sekä yrityksissä että viranomaistoiminnassa. Poliisin on liikenteessä mahdollista valvoa konelukevan

rekisteritunnus seurannan avulla, että taksivalaisinta käyttävän ajoneuvon rekisteritunnus on kiinnitetty johonkin taksiliikennelupaan.

- Tiedot kaikista matkoista tulee mennä verottajalle edelleen, joko taksamittarista tai sovelluksesta. Myös kadulta, taksitolpalta tai puhelintilauksen perusteella aloitetuista kyydeistä tulee jäädä sähköisessä muodossa oleva tieto, joka toimitetaan verottajalle. Vaihtoehtoja voivat olla matkatiedon kirjaaminen alustasovellukseen ennen matkan alkua (asiakkaan omaan alustatiliin tai kuljettajan erilliseen, yksittäisasiakasta varten olevaan asiakastiliin, jossa asiakas vahvistaa tilauksen) tai taksamittarin käyttö. Havaituista puutteista tulee sanktioida. Harmaan talouden tai muiden väärinkäytösten ehkäisemiseksi Verohallinnon valvonta- ja tarkastustoiminnan tulee olla aktiivista.

Hallituksen esityksen tavoitteista

Suomen Yrittäjät kannattaa hallitusohjelman ja säädöshankepäättöksen mukaisia tavoitteita uudistukselle. Esimerkiksi taksien saatavuudessa ja julkisten henkilökuljetusten kilpailutuksissa on ollut haasteita eri puolilla maata. Harmaan talouden välttäminen ja verovalvonnan riittävyys ovat niin ikään tärkeitä tavoitteita.

Lausunnolla oleva hallituksen esitys ei kaikin tavoin vastaa hallitusohjelman tavoitteisiin ja säädöshankepäättöksen mukaiseen hankesisältöön. Taksien saatavuuden edistäminen ja eri asiakasryhmien huomioiminen koko maassa on jätetty pois hallituksen esitysluonnoksesta. Arviomuistiossa 2024 näitä on käsitelty, samoin kuin taksimarkkinoiden tilaa ja markkinoiden toimivuutta yleisesti.

Suomen Yrittäjät esittää huolensa siitä, että luonnoksessa ei lainkaan käsitellä ratkaisuja taksien saatavuuden varmistamiseksi tai eri asiakasryhmien huomioimiseksi koko maassa. Perusteluja näiden teemojen poisjättämisestä ei ole esitetty.

Yleistä sääntelyn oikeasuhtaisuudesta

Taksiala avattiin kilpailulle vuonna 2018 ja taksisääntelyä muutettiin vaiheittain 2021 ns. korjaussarjalla. Nyt lausunnolla olevalla hallituksen esitysluonnoksella ollaan joltain osin palauttamassa aiempaa sääntelyä tai tuomalla sääntelyyn uusia elementtejä.

Suomen Yrittäjät katsoo, että aiempi taksisääntelyn muutos on edistänyt kilpailua, vapauttanut yritykset kehittämään ja laajentamaan liiketoimintaansa omaehtoisesti sekä erikoistumaan haluamallaan tavalla. Taksiliikenteen haasteisiin on kuitenkin hyvä hakea ratkaisuja, sillä toimiva, luotettava ja myös taloudellisesti kestävä taksipalvelu on koko yhteiskunnan etu.

Suomen Yrittäjät pitää uudistuksessa tärkeänä yrittämisen vapauden, markkinoiden reilun toimivuuden ja tarkoituksenmukaisen sääntelyn tasapainoa. Lainsäädännön tulee mahdollistaa erilaiset liiketoimintamallit, parantaa taksipalvelujen saantia ja taksimarkkinoiden toimivuutta. Sääntelyä ei tule kiristää markkinoiden suojaamisen vuoksi. Sääntelyn tulee olla niin vaivatonta ja oikeasuhtaista kuin mahdollista, jotta markkina voi kasvaa ja kehittyä asiakastarpeiden mukaisesti. Toimiva viranomaisvalvonta varmistaa oikeudenmukaisen markkinoiden toiminnan.

Suomen Yrittäjät pitää perustavanlaatuisena periaatteenaan kilpailtuja markkinoita ja yrittäjyyden edistämistä. Kokemuksen perusteella kilpailu toimii parhaiten aloilla, joilla alalle tulokynnys on osaamisen, pääomien ja luvanvaraisuuden näkökulmasta matala. Siksi onkin olennaista arvioida muutostekijöiden oikeasuhtaisuutta markkinoiden toimivuuden sekä markkinoille tulo - kynnysnäkökulmasta. Sääntelymuutosten tulee perustua vain niihin olosuhteisiin tai seikkoihin, joissa ongelmia on esiintynyt.

Suomen Yrittäjät näkee, että lainsäädännön ja sen valvonnan tulee toimia siten, ettei vilpillisen toiminnan, kuten harmaan talouden, avulla saada epäoikeudenmukaista liiketoimintahyötyä.

Suomen Yrittäjät on aiemmassa lausunnossaan arviomuistiosta puoltanut taksien tunnistamiseen liittyvien ratkaisujen selvittämistä sekä taksamittarin tai vastaavan, riittävät tiedot tuottavan laitteen selvittämistä. Hallituksen esitysluonnoksessa on nyt esitetty muutamia vaihtoehtoisia taksien tunnistamistapoja ehdotetulle taksikilvelle. Taksamittarilla ratkaistaviin ongelmiin ei ole esitetty muita vaihtoehtoja kuin nykytila, mitä pidämme valitettavana.

Huomionne esityksen nykytilan arviointia koskevasta luvusta 2

Erilaisilla liiketoimintamalleilla toimivilla yrityksillä on erilainen näkökulma nykytilanteen ongelmiin ja ratkaisukeinoihin. Ristiriitainen tieto vaikeuttaa yhteisten keinojen löytämistä. Suomen Yrittäjät näkee, että keskeisimmät taksiliikenteen ongelmat ovat haja-asutusalueen taksien saatavuus, osittain valvonnan riittämättömyys sekä paikoitellen suurimpien kaupunkien taksitolpilta tai kadulta otettujen kyytien epävarmuus ja osin näiden aiheuttama epäluottamus alan toimijoita kohtaan.

Hallituksen esitys ei kaikilta osin onnistu kuvaamaan nykytilan ongelmia täsmällisesti. Esimerkiksi taksimatkasta kerättävien tietojen nykytilan ongelmista kuvaus on varsin ylimalkainen muiden kuin taksamittarin tuottamien tietojen osalta, ja lausunnon antajan on vaikea arvioida tulkintojen oikeasuhtaisuutta. Esityksessä tulee perustella täsmällisemmin, miksi nykytilan lainsäädännön mukaiset tiedonkeruutavat eivät ole luotettavia tai riittäviä.

Huomionne taksiliikenneluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Suomen Yrittäjät puoltaa muutosehdotusta hyvämaineisuuden arvioinnin laajentamisesta petos- tai maksuvälinerikoksiin, seksuaalirikoksiin sekä henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin (liikennepalvelulaki 8 §).

Suomen Yrittäjät puoltaa taksiliikenteen yrittäjäkokeen vastuun siirtoa Liikenne- ja viestintävirastolle (liikennepalvelulaki 6§).

Huomionne taksien tunnistamisesta, valvontaa ja hinnoittelua koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Suomen Yrittäjät näkee luonnoksen kokonaisuudessa riskin, että ehdotettujen muutosten (ajoneuvon rekisteröinti yksinomaisen käyttöön, erillinen rekisterikilpi ja taksamittari) yhteisvaikutus voi aikaansaada markkinoille tuloesteen ja vaikuttaa kilpailun edellytyksiin. Korkeammat vaatimukset tuovat yrityksille ja viranomaisille lisäkustannuksia ja hallinnollista taakkaa. Kokonaisuus voi tuottaa myös moninkertaista valvontaa viranomaisille. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että muutostyökokonaisuutta vielä harkittaisiin siten, että tavoitteisiin voitaisiin vastata ja samalla säilyttää sääntely riittävän alhaisella tasolla.

Ajoneuvon rekisteröinti taksiluvanhaltijan yksinomaiseen käyttöön voi vaikeuttaa erilaisten liiketoimintamallien mukaista yritystoimintaa. Vaikka jatkossa rekisteriteknisesti olisi mahdollista, että sama ajoneuvo olisi useamman taksiliikenneluvan haltijan omistajuudessa tai haltijuudessa, vaatisi se, että luvanhaltijan olisi aina liikenteeseen lähtiessä huolehdittava, että ajoneuvo on sillä hetkellä liitettyä ajossa olevalle liikenneluvalla. Tämä heikentää käytännössä muun muassa osa-aikaisen yrittäjyyden tai sopimusperusteisesti, käyvän korvausten mukaisten tuotannontekijöiden (eli ajoneuvon) yhteisen käytön useamman taksiluvanhaltijan kesken.

Tuotantoväline (ajoneuvo) tulee liittää yrityksen liiketoimintaan velvoittamalla kytkemään taksiliikennelupaan kaikki ne ajoneuvojen rekisteritunnukset, joilla liiketoimintaa harjoitetaan. Tuotantovälineen kulut ja poistot tulee ilmoittaa yritysverotuksessa rekisteritunnuksittain siltä osin kuin ne kohdistuvat kyseisen yrityksen harjoittamaan taksiliiketoimintaan.

Taksien tunnistamisessa taksivalaisin on asiakkaille selkeä ja kansainvälinen käytäntö. Rekisterikilpi ei toisi lisäarvoa tunnistettavuuteen asiakkaalle. Taksivalaisimen käyttö ilman taksiliikennelupaa tulee kuitenkin sanktoida.

Suomen Yrittäjät katsoo, että linkki taksiliikenneluvan ja rekisteritunnuksen välillä on tärkeä, mutta se ei edellytä erillisiä, värillisiä rekisterikilpiä. Valvonnassa poliisilla on jo automaattinen kyvykyys valvoa ajoneuvojen rekisteritunnuksia liikenteessä ilman erillisiä taksikilpiä. Poliisihallituksen mukaan jokaiseen poliisiautoon asennetulla rekisterikilpiä lukevalla videovalvontalaitteistolla suoritettava valvonta ei edellytä väriltään poikkeavan rekisterikilven käyttämistä. Valvonta olisi ylipäänsä hyvä perustaa lähtökohtaisesti järjestelmistä saatavaan ajantasaiseen tietoon. Erilliset rekisterikilvet hankaloittavat ajoneuvon mahdollista muuta kuin taksikäyttöä.

Suurten kaupunkien taksitolpilla syntyneisiin epäselvyyksiin voidaan tarvittaessa puuttua kaupungin tai muun kiinteistönhaltijan keinoin käyttöoikeussopimuksia kilpailuttamalla. Kadulta, taksitolpalta tai puhelintilauksesta alkaneille kyydeille voisi olla nykyistä tiukemmat kriteerit. Esimerkiksi myös tolpalta tai kadulta otetun taksin tiedot tulisi rekisteröidä applikaation tai taksamittarin kautta.

Suomen Yrittäjät pitää tarpeellisena, että nykyisin mukainen niin sanottu kolmas osapuoli, johon taksimatkojen tiedot pitää tallentaa, määriteltäisiin tarkemmin. Yhdellä taksiajoneuvolla voisi olla vain yksi kolmas osapuoli, jotta tiedot eivät hajautuisi. Tämä helpottaisi taksiliikenteen valvontaa ja kattavamman tilannekuvan saamista taksiliiketoiminnasta. Teknologianeutraalius itse matkatiedon keräämisessä on lähtökohta. Kolmantena osapuolena toimiminen voisi olla myös ilmoituksen- tai luvanvaraista toimintaa. Kolmannen osapuolen määrittelyn ei kuitenkaan pidä johtaa yleiseen ALV:n reaaliaikaiseen tilityskäytäntöön muille toimialoille.

Huomionne taksinkuljettajan ajoluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Suomen Yrittäjät puoltaa muutosehdotuksia taksinkuljettajan ajoluvan saamisen estämiseksi tiettyjen rikosten vuoksi (25 §).

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että taksinkuljettajiksi saadaan motivoitunutta ja osaavaa työvoimaa. Ehdotettu 21 tunnin koulutus vaikuttaa oikeasuhtaiselta, ja se lisäisi kuljettajien osaamista ja taksialan luotettavuutta (25a§). Kuljettajan urapolkua kannattaa tarkastella kokonaisuutena siten, että päällekkäisyydet esimerkiksi erityisryhmien kuljettajakoulutuksen kanssa vältetään ja että alalle tulon kynnyks säilyy kohtuullisena. Käytännössä useissa taksirytyksissä koulutetaan kuljettajia vielä erikseen yrityksen palvelukulttuuriin. Liian kovat koulutusvaatimukset voivat vaikeuttaa kuljettajien rekrytointiprosesseja taksirytyksissä.

Kuljettajakokeen jo suorittaneilta ja ammatissa toimineilta ei koulutuksen käymistä tulisi vaatia takautuvasti.

Kokeen kieltä ei määritellä tällä hetkellä lainsäädännöllä, vaan Traficomin määräyksellä (kokeen kielet ovat suomi ja ruotsi). Koulutuksia ja kokeita voisi tarpeen mukaan harkita järjestettäväksi myös muilla kielillä. Monipuolinen kielitaito voidaan nähdä myös taksirytysten erikoistumisena ja kilpailutekijänä, kun asiakas tilatessaan voisi edellyttää tiettyä kielitaitoa (vrt. osassa palveluista voi valita sähköauton). Hyvinvointialueiden ja KELA:n rahoittamissa henkilökuljetuksissa suomen ja ruotsin kielen taitoa kannattaa edellyttää.

Suomen Yrittäjät puoltaa esityksen 246a§ mukaisia koetilanteisiin liittyvien vilppien seuraamuksia.

Huomionne koulutusorganisaatioiden hyväksyntää ja valvontaa koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Suomen Yrittäjät puoltaa muutosehdotusta, jonka mukaan taksinkuljettajan koulutuksen järjestämiseen vaaditaan Liikenne- ja viestintäviraston lupa. Samoin puollamme koulutusorganisaatioon liittyviä muutosvaatimuksia (35a §).

Huomionne esityksen vaikutusten arviointia koskevasta luvusta 4.2

Vaikutusten arvioinnissa yrityksiin on tunnistettu, että ehdotetut muutokset useilta osin lisääisivät yritysten hallinnollista taakkaa, osin hankaloittaisivat ajoneuvon käyttämistä taksina sekä nostaisivat kustannuksia osalla yrityksistä. Esityksen mukaan sillä voidaan olettaa olevan erityisiä vaikutuksia osa-aikaisesti tai sesonkiluontoisesta toimivien yritysten ja henkilöiden alalle tulemiseen ja alalla oloon.

Toimiva ja dynaaminen taksipalvelutarjonta on tärkeää muille palvelualoille ja tapahtumatoiminnalle, myös kysyntäpiikkien aikaan. Jos osa-aikaiset kysyntäpiikkeihin reagoivat taksirytykset vetäytyvät markkinalta etenkin ajoneuvon rekisteröintipakolla yksinomaiseen käyttöön sekä kahden tuhannen euron lisäkuluilla (kilvet & taksamittarit), tapahtumien tai Lapin matkailusesongin aikana taksitarjonnan heikkous voi vaikuttaa muihin palveluntarjoajiin kielteisesti.

Suomen Yrittäjät arvioi, että vaikutusten arvioinnin perusteella esitys-luonnos ei juuri edistä kilpailtuja markkinoita, yrittäjyyttä tai taksipalvelujen saatavuutta.

Huomionne esityksen voimaantuloa ja siirtymäsäännöksiä koskevasta luvusta 9

(Ei kommentoitavaa)

Huomionne perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevasta kappaleesta 10

(Ei kommentoitavaa)

Huomionne muista mahdollisista asioista

Hallituksen esitys ei kata kaikkia olennaisia taksiliikenteen toimintaympäristöön liittyviä kysymyksiä ja taksipalvelun saatavuuteen erityisesti haja-asutusalueella liittyviä haasteita. Vaikutuksia tulee tarkastella eri toimijoiden ja yritysten eri liiketoimintamallien näkökulmasta.

- Taksivälityskeskusten ja yksittäisten taksiyritysten välinen yhteistoiminta on sopimusoikeudellista toimintaa, jossa on myös alustatalouden piirteitä. Näissä sopimuksissa ei tule olla kohtuuttomia sopimus-ehtoja esimerkiksi useamman välityskeskukseen käyttöön tai maksuehtoihin liittyen. Lainsäädännön pitää olla jatkossakin sellaista, että henkilö toimii joko yrittäjänä tai työntekijänä kaikkine vastuine ja velvollisuuksineen.
- Julkisesti rahoitettujen taksikuljetusten kriteerit ja kilpailutukset muun muassa hyvinvointialueilla vaikuttavat merkittävästi erityisesti haja-asutusalueen taksitoimintaan. Liikenne- ja viestintäministeriön tulisi-kin tarkastella markkinoiden toimivuutta kokonaisuutena, myös tästä näkökulmasta. Tämä liittyy myös hallituksen hankkeisiin inhouse -toiminnan vähentämiseksi sekä julkisesti tuettujen henkilökuljetusten tietopohjan kehittämiseksi.
- Esitystä edeltäneessä arviomuistiossa esillä oli kysymys ajovuoroista sopimisesta. Toimijoita tulee selkeästi ohjeistaa ja informoida Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimesta, millaiset menettelyt ovat sallittuja hiljaisten aikojen ajovuoroista sopimisessa, jotta erityisesti haja-asutusalueiden tilanne ja palveluiden saatavuus paranevat.
- Taksiliikenteen säädösmuutoksilla voi osaltaan olla vaikutuksia myös tavaraliikennettä tai linja-autoliikennettä harjoittaviin yrityksiin, mikä tulee valmistelussa ja vaikutusten arvioinnissa huomioida.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Sini Puntanen

liikenne- ja kaupunkipolitiikan asiantuntija

Huomionne esityksen nykytilan arviointia koskevasta luvusta 2

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Huomionne taksiliikenneluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Puntanen Sini
Suomen Yrittäjät